

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента Гаруста Юрія Віталійовича на дисертаційне дослідження Богуна Станіслава Сергійовича «Принципи реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Протягом останніх двох десятиліть Україна перебуває у фазі активних соціально-економічних, політичних та світоглядних трансформацій, спрямованих на формування ефективного державного механізму та якісно нового соціального середовища. Поглиблення процесів глобалізації, загальносвітової та регіональної інтеграції спричиняє підвищення ролі міжнародних стандартів у різних сферах суспільного життя, в тому числі у сфері охорони й захисту прав і свобод людини та громадянина, боротьби зі злочинністю, забезпечення стабільного правопорядку під час переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України. Від того, наскільки якісно закріплені та реалізовані принципи правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України, вирішальною мірою залежить здійснення заходів, які спрямовані на зміцнення правопорядку та законності у митній сфері. Життя постійно підвищує вимоги до системи митних органів. Особливо зросли вони на сучасному етапі розвитку суспільства, коли їх завдання стають все більш складними, багатограними та відповідальними.

З огляду на зазначені обставини дисертація Богуна С.С. є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному осмисленню принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України.

Про актуальність дослідження свідчить також те, що дослідження виконано відповідно до «Концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику», які були затверджені Розпорядженням КМУ від 27 грудня 2018 р. № 1101-р; Постанови Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 № 1200 «Про утворення Державної

податкової служби України та Державної митної служби України»; «Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади», затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1013-р; Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016–2019 років, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 р. (протокол № 2).

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності та особливостей принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України, а також виробленню пропозицій щодо покращення діяльності сучасної митної служби. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи.

Здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії, загальної теорії держави та права, теорії управління та адміністративного, митного, конституційного, інформаційного, цивільного, господарського, трудового, міжнародного, інших галузевих правових наук, а також логіки, мовознавства, соціології та ряду інших галузей знань. Нормативною базою наукового дослідження стали Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, законодавчі акти, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності митних органів України, політико-правова публіцистика, довідкові видання.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: логіко-семантичний, сходження від абстрактного до конкретного, порівняльно-правовий, класифікації, групування, системно-структурний, системно-

функціональний, документального аналізу, спеціально-юридичний, статистичний, порівняльно-правовий, структурно-логічний, компаративний, соціологічного опитування та інші методи пізнання. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених задач. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що дисертаційна робота є першою спробою, після реорганізації Державної фіскальної служби України, комплексно, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання, визначити сутність та особливості принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України, а також на основі опрацювання зарубіжного досвіду та аналізу норм вітчизняного законодавства визначити напрямки розвитку адміністративного законодавства, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами ДМС. На підставі проведеного дослідження сформульовано концептуальні положення й висновки, запропоновані здобувачем особисто.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в дисертації, оскільки, на мою думку, вони найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- надано авторське визначення поняття адміністративного законодавства, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами Державної митної служби України, під яким запропоновано розуміти сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, що містять в собі адміністративно-правові норми, котрі у своїй сукупності

складають правову основу здійснення правоохоронної функції митними органами України та в яких знаходять своє об'єктивне відображення принципи відповідної діяльності. (с. 14);

- удосконалено перелік характерних особливостей правоохоронної функції держави, до яких віднесено: вона є самостійним і пріоритетним напрямом державної діяльності; здійснюється компетентними суб'єктами (суб'єктами реалізації) виключно на основі чинного законодавства та у визначених ним межах; передбачає застосування заходів впливу, не виключаючи застосування державного примусу у разі віднесення останнього до кола повноважень суб'єкта реалізації; вона реалізується переважно у правових формах, а її головним завданням є: охорона та захист основ конституційного устрою, прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, боротьба із правопорушеннями, зміцнення законності та правопорядку у всіх сферах життєдіяльності та розвитку людини, а також суспільства та держави в цілому (с. 15);

- висновок, що реалізація правоохоронної функції держави відіграє важливу роль: по-перше, для суспільства, оскільки відповідна діяльність держави (в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб) дає впевненість кожному громадянину, що його права та законні інтереси будуть належним чином захищені, а їх реалізації ніщо не буде заважати; по-друге, для держави взагалі, оскільки її робота в окресленому напрямку підвищує довіру населення, зміцнює стан дотримання законності та правопорядку в країні, що в свою чергу забезпечує економічну, політичну та соціальну стабільність в середині країни (с. 72);

- висновок дисертанта про те, що в чинному законодавстві України прямо не вказано про належність органів ДМС до правоохоронних органів України. Однак, виходячи з аналізу низки нормативно-правових актів було констатовано, що зміст правоохоронної діяльності вказаного органу державної влади проявляється у завданнях, які він покликаний вирішувати. Аргументовано,

що предметом правоохоронної діяльності ДМС України є зміцнення законності, правопорядку, а також митної та фінансово-бюджетної дисципліни. (с. 74);

- обґрунтування, що реалізація правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України - це багатогранний та багатоаспектний процес, який включає чималу кількість конкретних дій, які має здійснити ДМС на шляху досягнення кінцевої мети при здійсненні правоохоронної діяльності. Крім того, реалізація даної функції передбачає обов'язкове поєднання та використання цілого комплексу правових форм та методів. Наголошено, що всі окреслені вище форми та методи мають використовуватись нерозривно одне відного, адже лише у такому випадку є можливим забезпечити якісну та своєчасну реалізацію правоохоронної функції органами державної митної служби (с.75);

- узагальнення досвіду таких провідних країн Європи та Світу, як: Великобританія, Франція, Німеччина, та Сполучені Штати Америки. Крім того, звернено увагу на позитивний досвід країн посткомуністичного простору, зокрема Польщі, Литви та Грузії. Наголошено, що в багатьох із досліджених державах склалась досить позитивна практика реалізації правоохоронної функції митними органами, про що яскраво свідчать відповідні статистичні дані (с. 164);

- визначено напрямки удосконалення адміністративного законодавства України, як форми реалізації принципів здійснення правоохоронної функції органами державної митної служби, до яких віднесено: приведення законодавства у відповідність до сучасних світових тенденцій; вдосконалення нормативно-правових засад роботи з кадрами; покращення взаємодії Державної митної служби з іншими органами державної влади; оптимізація системи органів Державної митної служби; розширення повноважень ДМС в контексті реалізації ними правоохоронної функції; створення законодавчих та організаційних умов для оперативного обміну інформацією між різними структурними підрозділами ДМС; розробка нових заходів, які спрямовані на реалізацію правоохоронної функції. Аргументовано, що запровадження окреслених вище змін та доповнень

дозволить якісно покращити практичну реалізацію принципів реалізації правоохоронної функції органами Державної митної служби, тощо (с. 175).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Автору слід було не лише внести пропозицію в якості принципів реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України, закріпити: принцип «мовчання - знак згоди», принцип уніфікації митних формальностей, принцип підтримки конкурентоспроможності бізнесу, принцип поєднання комплексності та вибірковості митного контролю (стор.14), а й запропонувати проект відповідного Закону.

2. Вбачається, що під час аналізу ролі та значення правоохоронної функції держави, автор занадто захоплюється цитуванням наукових праць вчених щодо визначення, ключових понять, які використовуються у підрозділі. Так, наприклад, аналізу визначення поняття «функції держави» присвячено сторінки 19–23 дисертаційного дослідження. Аналізу поняття «правоохоронна функція держави» присвячено сторінки 27–29 дисертаційного дослідження.

3. На моє переконання, автору слід було у науковій новизні більше детально обґрунтувати тезу про те, що «органи Державної митної служби України посідають самостійне та незалежне місце в системі правоохоронних органів України, що пояснюється сукупністю специфічних завдань, які покладено на вказаний орган державної влади, а також внутрішньою структурою митної служби» (стор.15)

4. Як недолік, також слід відмітити, що в роботі відсутні статистичні матеріали щодо практичної реалізації правоохоронної функції держави митними органами України, тим паче, що така інформація міститься у вільному доступі у мережі «Інтернет» на офіційних сторінках відповідних міністерств та Державної

митної служби України.

5. Деякі висновки до розділів дисертаційного дослідження мають суто декларативний характер. Наприклад, висновок про те, що «поняття «функція» у найзагальнішому вигляді можна визначити як напрями впливу на окремо визначені сфери суспільного життя, у межах яких визначаються повноваження відповідних суб'єктів (інституції). Аргументовано, що функції держави це історично визначені та об'єктивно необхідні напрями її внутрішньої і зовнішньої діяльності, мета яких полягає у реалізації завдань держави які виражають її суть, соціальне призначення, а також роль і місце у суспільстві на даному етапі історичного розвитку» (с. 72)

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову оцінку рецензованої роботи, її вагоме практичне значення.

Основні результати дисертації досить повно викладені в статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, у тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Результати наукових досліджень, за якими здобувач захистив кандидатську дисертацію, на захист не виносяться.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Принципи реалізації правоохоронної функції держави органами Державної митної служби України» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову задачу, що має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Богун Станіслав Сергійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі

спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної
безпеки, Сумського державного університету
доктор юридичних наук, доцент**

Ю.В.Гаруст

